

31 Eläkevelvoitteet

Eläkevelvoitteet

Sammolla on etuuspohjaisia eläkejärjestelyjä vahinkovakuutustoiminnassa Ruotsissa ja Norjassa.

Konsernilla on lakisääteisten eläkevakuutusten lisäksi etuuspohjaisia vapaaehtoisia eläkevakuutuksia. Vakuutukset ovat konsernin sisäisiä ja sisältyvät Mandatum Lifen vastuuelkaan. Vakuutusten määrä on vähäinen eikä niillä ole olennaista merkitystä konsernin tulokseen tai omaan pääomaan.

Vahinkovakuutustoiminnan eläkevelvoitteet

Milj. e	2015	2014
Eläkevelvoitteen arvioitu laskennallinen nykyarvo, ml. sosiaalikustannukset	303	664
Eläkesijoitusten käypä arvo	213	399
Taseeseen kirjattu nettomääräinen eläkevelvoite	90	265

1.1.2008 lähtien Ruotsin pääasiallinen etuuspohjainen eläkeohjelma on ollut suljettuna vuonna 1972 tai myöhemmin syntyneille uusille työntekijöille. Vastaava norjalainen eläkeohjelma on puolestaan ollut suljettuna 1.1.2006 alkaen kaikille uusille työntekijöille iästä riippumatta. Toukokuussa 2015 If teki päätöksen, että kaikki vuonna 1958 tai myöhemmin syntyneet norjalaiseen etuuspohjaiseen eläkeohjelmaan kuuluvat työntekijät siirretään maksupohjaiseen eläkeohjelmaan tammikuusta 2016 alkaen. Lisäksi yhtiö päätti, että jo olemassaolevat eläkkeensaajat eivät samasta päivämäärästä lähtien enää kuuluu ohjelman piiriin, ja että tulevien eläkkeensaajien oikeus ohjelmaan päättyy heidän jättäessään työnsä Ifissä. Muutosten jälkeen kuuluu norjalaiseen eläkeohjelmaan vuodenvaihteen jälkeen vain aktiivihenkilöitä, jotka on palkattu ennen vuotta 2006 ja jotka ovat syntyneet viimeistään vuonna 1957.

Edellä tarkoitetut eläke-etuudet koskevat Ruotsin vanhuus- ja leskeneläkettä sekä Norjan vanhuus-, lesken- ja sairaseläkettä. Yhteistä kaikille näille ohjelmille on, että etuuden piiriin kuuluvat työntekijät ja lesket ovat oikeutettuja takuueläkkeeseen, jonka määrä riippuu työntekijän palvelusajasta sekä eläkkeeseen oikeuttavasta palkasta eläkkeelle siirtymishetkellä. Mittavin etuus koskee vanhuuseläkettä, millä tarkoitetaan sekä väliaikaista vanhuuseläkettä ennen ennakoitua eläkkeelle siirtymisikää sekä elinaikaista eläkettä, jota maksetaan ennakoidun eläkkeelle siirtymisajan jälkeen.

Ennenaikaista eläkettä voi normaalitapauksessa saada 62-vuotiaana Ruotsissa ja 65-vuotiaana Norjassa. Ruotsissa ennenaikainen vanhuuseläke täyden palvelusajan jälkeen on noin 65 %:ia eläkkeeseen oikeuttavasta palkasta ja koskee kaikkia vuonna 1955 tai aikaisemmin syntyneitä työntekijöitä, jotka ovat vuonna 2006 solmitun vakuutussektorin kollektiivisopimuksen piirissä. Norjassa ennenaikainen eläke täyden palvelusajan jälkeen on noin 70 %:ia eläkkeeseen oikeuttavasta palkasta ja koskee kaikkia Ifin palveluksessa vuonna 2013 olevia työntekijöitä, jotka ovat syntyneet vuonna 1957 tai aikaisemmin.

Elinikäiseen eläkkeeseen liittyvä ennakoitu eläkkeelle siirtymisikä on 65 vuotta Ruotsissa ja 67 vuotta Norjassa. Ruotsissa elinaikainen vanhuuseläke täyden palvelusajan jälkeen on noin 10 %:ia eläkkeeseen oikeuttavasta palkasta välillä 0 ja 7,5 ansiotuloperusmäärästä, 65 %:ia palkasta välillä 7,5 ja 20 ansiotuloperusmäärästä sekä 32,5 %:ia välillä 20 ja 30 ansiotuloperusmäärästä. Norjassa elinikäinen vanhuuseläke täyden palvelusajan jälkeen on noin 70 %:ia eläkkeeseen oikeuttavasta palkasta 12 ansiotuloperusmäärään asti, yhteenlaskettuna arvioidun lakisääteisen vanhuuseläkkeen kanssa. Vapaakirje- ja eläkemaksuissa ruotsalaisissa ohjelmissa huomioidaan normaalisti muutokset kuluttajahintaindeksissä. Mitään sopimusta ei kuitenkaan ole takaamassa etuuksien arvoa, joten maksettavat eläke-etuudet voivat näin joko nousta tai laskea. Norjalaisissa eläkemaksuissa huomioidaan nousut kuluttajahintaindeksissä 80 - 100 prosenttisesti. Tammikuusta 2016 lähtien annetaan sen sijaan vapaakirje eläkkeelle jäämisen yhteydessä eikä Ifillä täten enää ole vastuuta tai velvollisuuksia liittyen vakuutettujen ohjelmien tuleviin indeksointeihin.

Eläkkeet rahoitetaan ensisijaisesti vakuutuksilla, joissa vakuutuksenantajat määräävät vakuutusmaksun suuruuden ja maksavat eläke-etuudet. Ifin velvoitteet täytetään pääosin vakuutusmaksujen suorittamisella. Mikäli eläkemaksuihin tarkoitettut varat eivät olisikaan riittävät kattamaan taattuja eläke-etuuksia, If voi joutua maksamaan lisävakuutusmaksuja tai takaamaan eläkevelvoitteet jollain muulla tavalla. Vakuutettujen eläkeohjelmien lisäksi Norjassa on myös rahastoimattomia eläkeohjelmia, joissa If on vastuussa juoksevista maksuista.

Jotta vakuutetut eläke-etuudet saadaan katettua, hallitaan vastaavaa pääomaa osana vakuutuksenantajan sijoitussalkkua. Sijoitusomaisuuden ominaispiirteet analysoidaan suhteessa velvoitteiden ominaispiirteisiin. Tästä prosessista käytetään nimeä Asset Liability Management. Uudet ja olemassa olevat omaisuuskategoriat arvioidaan tasaisin väliajoin, jotta omaisuussalkut voidaan hajauttaa ennakoidun riskikorjatun tuoton optimoimiseksi. Mahdollinen ylijäämä, joka syntyy omaisuudenhoidosta, kertyy normaalisti Ifille ja/tai vakuutetulle eikä mitään omaisuusarvon siirtoa tapahdu muulle vakuutusyhteisölle.

Vakuutuksenantajat ja If yhdessä ovat vastuussa eläkeohjelmien valvonnasta, mukaanlukien sijoituspäätökset ja lisäsuoritukset. Eläkeohjelmiin kohdistuu suurelta osin samanlaiset olennaiset riskit liittyen lopullisten etuuksien määrään, ohjelmien varoihin liittyviin sijoitusriskeihin sekä siihen, että diskonttauskoron valinta vaikuttaa niiden arvoon tilinpäätöksessä.

Eläkevelvoitteet sekä verokaudelle lankeavat eläkekulut lasketaan vakuutusmatemaattisten periaatteiden mukaisesti IAS 19 Eläkevelvoitteet standardin mukaisesti. Eläkeoikeuksien odotetaan karttuvan tasaisesti työssäoloaikana. Eläkevelvoitteen laskenta perustuu tulevaisuudessa odotettavissa oleviin eläkkeisiin ja laskennassa huomioidaan oletukset kuolevuudesta, henkilöstön vaihtuvuudesta ja palkkakehityksestä. Nimellisarvoisena laskettu velka diskontataan nykyarvoon markkinakorkoon perustuvalla korkokannalla, jossa on huomioitu eläkevelvoitteiden duraatio. Diskonttokoron määrittelyn pohjana käytetään vakuudellisia likvidejä kiinnitystodistuksia. Järjestelyihin kuuluvien varojen vähentämisen jälkeen kirjataan taseeseen nettovarot tai -velat.

Alla olevat taulukot sisältävät muutamia olennaisia oletuksia, eläkekulujen sekä omaisuus- ja velkaerien erittelyjä sekä herkkyyksianalysin, josta käy ilmi velvoitteiden jokseenkin mahdollisten muutosten vaikutus näihin oletuksiin tilinpäätöshetkellä. Norjan vakuutusohjelmien yllämainitut muutokset on huomioitu tilinpäätöksessä 2015 ja näkyvät huomattavana eränä sekä tuloslaskelmalla että varoissa ja velvoitteissa.

Kirjanpitoarvoissa on mukana Ruotsin erityinen palkkavero (24,26 %) ja Norjan vastaava maksu (14,1 %).

Erittely eläkevelvoitteen jakautumisesta maittain

	2015			2014		
	Ruotsi	Norja	Yhteensä	Ruotsi	Norja	Yhteensä
Tuloslaskelmaan ja muihin laajan tulokseen eriin kirjattu määrä						
Tilikauden työsuoritukseen perustuvat kulut	6	9	15	-5	-11	-16
Takautuvaan työsuoritukseen perustuvat kulut	0	-156	-156	-1	-	-1
Nettoeläkevelvoitteen korkokulu	1	3	4	-1	-6	-7
Yhteensä tuloslaskelmalla	7	-144	-137	-7	-17	-24
Nettoeläkevelvoitteen uudelleenarvostus ennen veroja	-9	-4	-14	-34	-71	-105
Yhteensä laajassa tuloslaskelmassa	-2	-148	-150	-40	-88	-129
Taseeseen kirjattu määrä						
Eläkevelvoitteen laskennallinen nykyarvo ilman sosiaalikustannuksia	196	107	303	194	470	664
Eläkesijoitusten käypä arvo	156	57	213	140	259	399
Taseeseen kirjattu nettomääräinen eläkevelvoite	40	49	90	55	211	265

Sijoitusomaisuusjakauma	2015		2014	
	Ruotsi	Norja	Ruotsi	Norja
Rahamarkkinavälineet, taso 1	39 %	50 %	40 %	52 %
Rahamarkkinavälineet, taso 2	1 %	13 %	1 %	13 %
Osakkeet, taso 1	26 %	5 %	28 %	9 %
Osakkeet, taso 3	10 %	3 %	8 %	3 %
Kiinteistöt, taso 3	10 %	12 %	10 %	9 %
Muut, taso 1	4 %	14 %	3 %	10 %
Muut, taso 2	6 %	3 %	6 %	4 %
Muut, taso 3	4 %	0 %	4 %	0 %

Laskettaessa etuuspohjaisten eläkejärjestelyiden velvoitteita Ruotsissa ja Norjassa on käytetty seuraavia vakuutusmatemaattisia oletuksia:

	Ruotsi	Ruotsi	Norja	Norja
	31.12.2015	31.12.2014	31.12.2015	31.12.2014
Diskonttauskorko	3,00 %	2,75 %	2,50 %	2,75 %
Palkkakehitys	2,75 %	2,75 %	3,00 %	3,50 %
Hintainflaatio	1,75 %	1,75 %	2,00 %	2,00 %
Kuolevuustaulukko	FFFS 2007:31 +1 vuosi	FFFS 2007:31 +1 vuosi	K2013	K2013
Eläkevelvoitteiden keskimääräinen duraatio	21 vuotta	22 vuotta	14 vuotta	17 vuotta
Odotetut kontribuutiot eläkejärjestelmään vuonna 2015 ja 2016	10	8	4	15

Herkkyyksianalyysi jokseenkin mahdollisten muutosten vaikutuksesta	2015			2014		
	Ruotsi	Norja	Yhteensä	Ruotsi	Norja	Yhteensä
Diskonttokorko, +0,5 %	-23	-7	-30	-23	-40	-63
Diskonttokorko, -0,5 %	27	8	35	27	45	71
Palkkakehitys, +0,25 %	8	1	9	8	8	16
Palkkakehitys, -0,25 %	-7	-1	-9	-7	-8	-15
Odotettu elinikä, + 1 vuosi	7	2	10	7	15	22

Milj. e	2015			2014		
	Rahastoitu	Rahastoi- maton	Yhteensä	Rahastoitu	Rahastoi- maton	Yhteensä
Erittely eläkevelvoitteen jakautumisesta						
Eläkevelvoitteen laskennallinen nykyarvo ilman sosiaalikulutuksia	267	36	303	620	44	664
Eläkesijoitusten käypä arvo	213	-	213	399	-	399
Nettovelka taseessa	54	36	90	222	44	265

Erittely taseeseen kirjatun nettovelvoitteen muutoksesta

Milj. e	2015	2014
Eläkevelvoitteet		
Tilikauden alussa	664	580
Tilikauden aikana ansaitut	15	16
Takautuvaan työsuorituksen perustuvat menot	-156	1
Korkokulut	15	23
Vakuutusmatemaattiset voitot/tappiot, taloudelliset oletukset	4	123
Vakuutusmatemaattiset voitot/tappiot, kokemukseen perustuvat oikaisut	-14	-3
Ulkomaisten järjestelyjen valuuttakurssierot	-7	-48
Maksetut eläkkeet ja sosiaalikulut	-25	-27
Suoritukset	-194	-
Etuuspohjaiset eläkevelvoitteet 31.12.	303	664
Eläkesijoitukset		
Tilikauden alussa	399	385
Korkotuotto	11	15
Ero todellisen tuoton ja lasketun korkotuoton välillä	4	15
Maksut	26	29
Ulkomaisten järjestelyjen valuuttakurssierot	-10	-29
Maksetut eläkkeet	-16	-17
Suoritukset	-200	-
Eläkesijoitukset 31.12.	213	399

Muut lyhytaikaiset työsuhte-etuudet

Konsernissa on muita lyhytaikaisia henkilöstön palkitsemisjärjestelmiä, joiden ehdot vaihtelevat maa-, liiketoiminta-alue tai yhtiökohtaisesti. Palkkiot kirjataan sen tilikauden kuluksi, jolta ne syntyvät. Arvio konsernissa vuodelta 2015 maksettavista tulospalkkioista sosiaalikuluneen on 72 milj. euroa.